

Tilsyn 2008-2009 af Rudolf Steiner Skolen i Odense

Tilsynserklæring

Det er mit tredje år som tilsynsførende og jeg har valgt at følge samme fremgangsmåde som de to foregående år. Jeg har ført tilsyn tre skoledage efter en i forvejen tilrettelagt plan. Det har givet mig mulighed for på forhånd at sætte mig ind i folkeskolens og Rudolf Steiner Skolens fagplaner, hvad angår fagligt indhold og undervisningens trin-/del- og slutmål. I løbet af mine tre dage på skolen har jeg forud for nogle af timerne haft en kort samtale med lærerne. De har sat mig ind i, hvor klassen befinder sig i undervisningsforløbet, og jeg har kunnet stille spørgsmål af faglig, pædagogisk og generel art. Ved andre timer er jeg kommet ind i klasserne midt i undervisningsforløbet. Lærerne har introduceret mig for eleverne og jeg har fulgt, hvorledes lærere og elever har afviklet resten af timerne.

Det er mit generelle indtryk at

- elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik, engelsk og historie og
- skolens samlede undervisningstilbud

fuldt ud står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Det er endvidere mit generelle indtryk at

- skolen på udmærket vis forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre
- undervisningsmaterialet er af god kvalitet

Handlingsplan

Tilsynet er gennemført i overensstemmelse med nedenstående handlingsplan

Generelt:

1-2 møder om året med referencegruppe (pt Anna-Marie Christensen, Marie-Louise Platz Becker og Jesper Bruun-Schmidt)

Gennemsyn af Lov om Friskoler

Gennemsyn af meddelelsesblad

Gennemsyn af skolens vedtægter

Gennemsyn af læreplaner for fagene

Gennemsyn af skolens hjemmeside

Blik for mediernes dækning af friskoleområdet

Specielt:

Besøg på udstillinger, hvor elevarbejder fremvises (f.eks. fremlæggelse af årsopgaver)

Besøg på skolen to gange om året (tilstedeværelse i udvalgte klasser (ca. 1. time pr. klasse), samtale med respektive lærere

Overværelse af koncerter og skuespil, når det er muligt

Tilsendelse:

Tirsdagsnyt

Meddelelsesblad

Invitation til arrangementer på skolen

Tilsynsberetning

Tilsynet er i praksis udført som følger.

Møder

Jeg har deltaget i møde for tilsynsførende ved Steinerskoler indkaldt af Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark. Under mødet blev lovgrundlaget, krav til udførelse af tilsyn og krav til tilsynserklæring gennemgået og drøftet.

Jeg har haft 1 møde med min referencegruppe. I referencegruppen har vi drøftet, hvorledes tilsynet kunne gribes an. Det har ført til, at beretningen har strukturen, som følger.

Skolebesøg

I tilsynsperioden har jeg besøgt skolen 3 gange.

Første besøg fandt sted tirsdag d. 9. december efter følgende skema:

8.05-9.00	4.kl	dansk
9.00-9.55	6.kl.	matematik
10.15-11.00	7.kl	tysk
12.05-12.45	8.kl	dansk
12.45-13.25	9.kl	sløjd

8.05-9.00: 4.kl. – dansk (30 elever)

Vi sidder i komplet mørke. Så tændes stearinlys og vi synger en julesalme. Elever reciterer vers enkeltvis. En elev får lov at åbne julekalender. Klassen reciterer julevers om en trolld. 'Maria gennem torne går' synges flerstemmigt og vi synger 'Glade jul' fra Højskolesangbogen. Jeg kan også være med, for en elev låner mig på eget initiativ sin sangbog. Overgangen fra juleritualer til egentlig undervisning markeres ved, at det elektriske lys tændes. Danskhæfter med 10 rettede staveord deles ud. Der er 17 fejlfri besvarelser, hvilket er rekord. Lærer dikterer 10 nye staveord. 'Hvem får julegaven? Skriv 'hvem'!' 'Hvis man er prinsesse, får man mange. Skriv 'prinsesse'! – og så videre. Hæfterne samles ind af en elev i hver række, og eleverne tager deres læsebøger frem. Lærer spørger række for række om der er nogen, der ikke har forberedt sig. Nogle stykker melder sig og fortæller hvorfor, og lærer kommenterer årsagerne efter gyldighed. Teksten, klassen arbejder med, er 'Eventyret om Batsielik'. Først forklares betydningen af ord som 'hvirvelvind', der beskrives som tornado, 'forrevne', der beskrives som i stykker, og 'vindstød', der beskrives som to vinde, der støder sammen. Eleverne læser dernæst dagens tekst i kor og staveord som 'endnu', 'ryste', og 'jordskælv' streges under. Lærer giver ny lektie for. Nogle får mindre for end andre.

9.00-9.55: 6.kl. – matematik (19 elever)

Der er stearinlys og gardinerne er trukket for. Det elektriske lys er også tændt, for klassen arbejder med passer og lineal. De har geometri. Lærer har tegnet et parallelogram på tavlen og eleverne arbejder individuelt i deres hæfter med den trinvis proces det er at tegne et parallelogram ved hjælp af lineal og passer. Eleverne hjælper hinanden og lærer støtter. En elev har på et tidspunkt spurgt om en hval er større end Titanic, og spørgsmålet om hvordan dette kan besvares fletter lærer snedigt ind i sin undervisning. Nu tegner lærer et trapez på tavlen ved hjælp af sin lineal og passer – trin for trin. Bagefter er det elevernes tur til at tegne trapezer i hæfterne. Så bliver det svært. Lærer bruger sin passer til at tegne en stor cirkel på tavlen. Inde i cirklen tegner han et kvadrat. Ved hjælp af

passer finder han midtpunktet og tegner nyt kvadrat. Igen finder han midtpunktet og tegner nyt kvadrat og sådan kan man blive ved. Eleverne gør ham kunsten efter i deres hæfter. Jeg går rundt og kigger i hæfterne. En elev er voldsomt irriteret over, at han er kommet til at tegne rektangler i stedet for kvadrater, men lærer viser begejstret hans hæfte til de andre elever, så de kan se, hvor sjov figuren så kommer til at se ud. Kl. 9.31 pakker eleverne deres ting sammen og lyset slukkes. Kl. 9.37 er der ro, og lærer kan begynde at fortælle en historie om en tysk dreng, der gerne vil finde Troja. Eleverne lytter intenst. På falderebet kommer klassen i tanke om, at vi skal fejre fødselsdag. Vi synger fødselsdagssang og fødselsdagsbarnet får en gave. Timen afvikles ved at alle rejser sig og stiller sig bag deres stol. Duksen fejrer gulvet og jeg forlader lokalet.

10.15-11.00: 7.kl. – tysk (19 elever)

Undervisningen får et helt andet forløb end jeg havde forventet. Der er eurytmiforestilling i salen for hele skolen. 12. klasse fra Vidarskolen opfører 'Tornerose'. Det er vildt flot og der er komplet ro i hele salen. Forestillingen varer 20 minutter, hvorefter alle går tilbage til klasserne. I 7. klasse får eleverne lov til at arbejde med deres periodehæfter. Temaet er middelalderen og dens kirker, klostre og katedraler. De har haft diktat og de elever, der ønsker det, går op til lærer ved katederet for at få rettet deres tekst igennem, inden de skriver den ind i deres hæfte. Andre skriver direkte ind og endnu andre tegner kopier af en katedral ind i deres hæfter. Eleverne arbejder meget koncentreret.

11.00-11.45: 1.kl. – regning (23 elever)

For det første arbejder eleverne med, hvad 4 og 5 er. For det andet arbejder de med at tegne en 6-armed stjerne ind i en cirkel benævnt 'verdensringen'. Lærer har først tegnet figuren på tavlen trin for trin og har sat ord på, hvad hun gør. Så kommer eleverne op til tavlen for at gøre hende kunsten efter. Hun beder en elev om at liste derop lige så stille. Han styrter derop diskret som et kanonslag. Tavlen er fyldt med stjerner, der hver afspejler tegnerens mentale tilstand. En klokke bruges som signal til, at eleverne skal tegne figuren i deres hæfter – i flotte farver. Lærer går rundt og hjælper. Der er en skov af fingre - alle vil have opmærksomhed her og nu. Og eftersom dette er en umulighed, opstår en vis utålmodig uro. Lærer fjerner hæftet fra særlig urolig elev, som bliver bedt om at putte et stykke legetøj i lommen. Elever, der er færdige, arbejder sammen 2 og 2 om at tælle kastanjer. En pige med farvestift i hele hovedet kommer hen og viser mig sin flotte stjerne. Eleverne får besked på at pakke deres hæfter sammen, og klassen afvikler timen ved at synge tællesang. Lærer står i døren og siger farvel til hver enkelt elev. Elever, der har været for urolige, får at vide, at det ikke er i orden.

12.05-12.50: 8.kl. – dansk (30 elever)

Lærer forklarer timens dagsorden. Klassen er i gang med at læse 'Perlen' af John Steinbeck. Eleverne har forberedt kapitel 5 (11 sider) hjemme. Lærer inddeler klassen i grupper. Nogle grupper bliver i klassen, andre går ind i det tilstødende klasseværelse. De, der af uforklarlige årsager, ikke har forberedt sig, danner deres egen gruppe og får lejlighed til at læse kapitlet. Gruppernes opgave er at diskutere sig frem til, hvad der er væsentligt i kapitlet. Gruppearbejdet varer fra 12.15 til 12.35. Eleverne diskuterer engageret og tager noter om de fælles beslutninger. Lærer går rundt og snakker med. Lærer skælder 'uforberedt' elev ud, fordi han forstyrrer en anden. Han deler ark med specifikke spørgsmål til kapitlet ud. I sidste del af timen afgiver grupperne deres svar: 'Vi blev enige om' eller 'jeg tænker' og i det omfang svarene bliver for vidtløftige holder lærer dem fast på teksten: 'Kig i jeres bog!'. Der er mange bidrag til diskussionen. Lektier til næste gang består i at

besvare spørgsmålsarket skriftligt og at læse videre i romanen. Til sidst giver lærer en reprimande til dem, der ikke havde forberedt sig.

12.50-13.25: 9.kl. – sløjd (11 elever)

Egentlig skulle jeg have fulgt engelskundervisning i denne time. Timen var imidlertid aflyst p.gr.a. sygdom. På den baggrund fik jeg tilbud om at følge sløjdundervisningen i 9. klasse. Klassen er ved at afvikle en sløjd-/pilefletningsperiode på 6 uger med 6 timer om ugen og er inddelt i et kassebygningshold og et pilekurvefletningshold. Jeg observerer kassebygningsholdet. Det er en dobbelttime og jeg kommer i anden time. Eleverne har fået til opgave at konstruere trækasser til egne formål fra tegnebræt til det færdige produkt. En udfordring er at få det faktiske rummål til at passe til det beregnede rummål. Eleverne arbejder koncentreret med at skære plader ud, at stemme fjer og not, at samle sider, at slibe eller at lakere. Lærer støtter elever efter behov.

Andet besøg fandt sted fredag den 12. december med følgende skema:

8.05-9.00	1. klasse	regning
9.00-9.55	3. klasse	dansk
10.15-11.00	8. klasse	matematik
11.00-11.45	9. klasse	matematik

8.05-9.00: 1.kl – regning (23 elever)

I klassen er der en hørehæmmet elev. Han har været trist og ked af det, for når han spørger om hvad der er blevet sagt, hænder det, at han får svar som 'det var ikke noget' eller 'det er lige meget' i stedet for konkrete svar. Lærer siger eleverne skal huske at give konkrete svar. Elever kommenterer problemet i mikrofoner, som er placeret rundt omkring på bordene: 'Det er som at blive holdt uden for'. 'man må ikke mobbe', 'jeg er enig med x', 'jeg er tørstig', 'jeg er enig med x' osv. Eleverne tager deres fløjter frem. Først spilles tonerækken. Dernæst spiller alle elever en rigtig melodi og til sidst spilles melodien række for række. Fløjtespillet har været præget af en del uro. Det er altså svært at forholde sig i ro, når det ikke lige er én selv, der skal spille. Sidst er uroen iværksat af en elev, der kundgør at han mener vinduesrækken er dårlig. 'Nej', replicerer elever i vinduesrækken, hvilket får ham til at offentliggøre sin dom med fornyet kraft: 'Vinduesrækken er dårligst, vinduesrækken er dårligst'. Lærer spørger, om han har brug for en tænkepause udenfor. Det mener han ikke. Klassen fløjter en ny rigtig melodi. 2 elever snakker. 'Hvorfor snakkede I?' spørger lærer. 'Jeg skulle sige, hun ikke kunne', svarer den ene. Og 'hun' siger: 'Jeg kunne ikke følge med'. Lærer mener hun bliver nødt til at prøve, og så prøver alle igen. En elev fylder 7 år. Det fejrer klassen ved at fløjte fødselsdagssangen 7 gange. Fløjterne pakkes væk og eleverne skal stille sig bag stolene og synge tællesangen: 'Tælle til 1, tælle til 2, hønen går ikke med strømper og sko...' Fingrene følger ivrigt med. En elev har en nisse med, som skaber uro. Nissedukken får lov at komme op og sidde ved siden af lærer. Lærer bruger 7-års fødselsdagen som overgang til 7-stjernen, som hun tegner på tavlen. Det er lidt ligesom med 5-stjernen. Først tegner hun verdensringen. Øverste arm er som et hoved, så kommer 2 arme, der er som arme, dernæst 2 arme, der er som vinger, og nederst 2 arme, der er som ben. Lærer viser præcist, hvordan eleverne skal gå frem. Efter endt værk kontrolleres det, om der nu også er 7 arme. Lærer beder en række elever om at tegne figuren på tavlen. Det er meget svært at være stille, når man ikke selv skal op til tavlen, men bare kigge på. Lærer mener nu, at det kan man sagtens lære noget af. Når eleverne har styr på fremgangsmåden, får de lov at øve sig på et stykke papir. Jeg iagttager en pige, for hvem det ikke lykkes at få de to sidst arme til at

mødes. Hun undres og arbejder intenst med at løse problemet selv, da det viser sig, at lærer ikke kan komme hende til undsætning lige her og nu. Til sidst skal 7-stjernen og dens verdensring tegnes ind i hæftet. Jeg prøver selv og det er ganske vanskeligt.

9.05-10.00: 3. kl. – dansk (15 elever)

Klassen arbejder med grammatik, nærmere bestemt ordklasser og deres bøjning. 'Vi startede med at bøje en jernstang', forklarer lærer mig. Klassen repeterer ordklasserne, deres kendetegn og bøjningsmønstre. Dagens tema er adjektiver og deres bøjning. Hvad lægger de sig til? Navneord. Hvad 'gør' adjektiver? Adjektiverne gør det nemmere at beskrive, hvad vi kigger efter. En elev skal beskrive sine hjemmesko, der er blevet væk. Hvordan bøjes de? 'Pæn', 'pænere', 'pænest'. Lærer nævner en række ord ('køre', 'kigge', 'standse') og spørger, hvilken ordklasse de er. Elever svarer navneord, og så må han bede dem om at tænke sig om. Lærer nævner en ny række verber ('klæde på', 'kigge', 'åbne', 'tage', 'save', 'stoppe' osv.) og spørger, hvad det er for en 'aktivitet' denne handlingssekvens repræsenterer. 'At købe juletræ', naturligvis. Eleverne prøver selv at fortælle en historie, udelukkende qua verber. Hjemmeopgave nr. 15 gennemgås. Lærer konstaterer, at det er utroligt at jo færre elever, de er, jo sværere er de at styre. Eksempler på opgaver: Skriv 5 ord, der begynder med 'a' eller hvilken fugl kan man stave til ud fra bogstaverne N, U, T, A, L, D, U? Sidste del af timen vies til en juleleg. Lærer inddeler klassen i 2 hold, der hver skal tage et kort fra 3 rækker, en række pr. ordklasse. På kortene står ord. Når kortene sættes sammen, danner ordene en sætning. Denne sætning skal illustreres udelukkende ved kropssprog. Det kræver nogen forberedelse. Et hold optræder, og det andet gætter. 'Nissen køber en lille gave' og 'en pige tegner en pæn kjole'. Timen afvikles ved at recitere vers i kor. Så er det spisefrikvarter.

10.15-11.00: 8. kl. – matematik (30 elever)

Lærer indleder timen med at stille en gåde: Du er lige afgået ved døden og går ned ad en gang. For enden ad gangen er der 2 døre, den ene fører til helvede og den anden til himlen. Foran hver dør står en mand. Den ene mand lyver altid og den anden taler altid sandhed. Du kan stille ét spørgsmål for at finde ud af, hvilken dør du skal vælge. Hvordan skal du formulere spørgsmålet for at få det sande svar på om hvilken dør, der fører hvorhen? Der kommer et par fantasifulde svar, der overskrider den strenge logiks grænser. Lærer opfordrer til, at vi lader den hænge og tager fat i den igen til sidst. En elev spørger, om vi ikke kan lave noget andet end at regne. Svaret er et højt og rungende 'NEJ'. Klassen løser opgaver fra 'Prøvesæt i matematikfærdigheder – 8. klasse' af Hilmar Pedersen og en hjemmeopgave baseret på målestoksforhold gennemgås. Besvarelserne vidner om en vis forvirring, hvorfor det elementære grundlag repeteres. Hvor mange henholdsvis dm, cm og mm er der på en meter? Hvad er en km? Hvad er 1000 l? Nej, man bruger sjovt nok ikke målet kiloliter. Eller decigram, for den sags skyld. Dernæst diskuteres spørgsmål i forbindelse med kvadratstørrelse og rumfang. En elev forestiller sig endog muligheden af et geometrisk udtryk for en 4. dimension. Måske kunne man arbejde med spejle. Jeg opdager, at der på tavlen står: 'Tak til nissen! Mvh Peter'. Julemåneden sætter sine spor. Man arbejder kort med massefylde. Efter gennemgangen siger lærer, at han håber stoffet sidder bedre fast nu. Eleverne skal arbejde individuelt med at løse opgaver i hæftet. Der flyver utrolig mange informationer om alt muligt gennem luften, men uroen er kontrolleret. Enten kan man få hjælp til at regne de opgaver, der skal afleveres i dag, eller man kan gå i gang med de opgaver, der skal afleveres ugen efter. Opgaver afleveres til lærer. Så skal vi have løsningen på gåden, der blev stillet i begyndelsen. Desværre har jeg glemt løsningen. Lærer beder eleverne om at sætte sig på deres pladser – og om at rejse sig op. Lærer annoncerer med høj og klar røst at der er 14 elever, der ikke har afleveret og at det ikke er i orden. Det var den time.

11.00-11.45: 9.kl – matematik (20 elever)

Lærer uddeler ark med nyt opgavesæt. Det er blandede øvelser. Eleverne arbejder individuelt med at løse dem. Eleverne hjælper hinanden og lærer hjælper dér, hvor der er behov for det. Opgaverne regnes ud i kladdehæfte, skrives ind og afleveres til lærer, som retter og giver tilbage. Hvis lærer finder, at en elev, peger på et problem, der kan være af generel interesse, gennemgår han stoffet på tavlen. Hvad vejer en kasse sodavand, hvis 1 sodavand vejer så meget og hvad med kassen? Den er jo ikke vægtløs, som læreren tørt konstaterer. Hvordan omregnes ægte brøk til decimalbrøk? Hvordan tegner man en højde i en trekant? Der arbejdes koncentreret i hele timen.

Da det ikke lykkedes at få engelsk på 'skemaet' den 9. og den 12. december besøgte jeg skolen den 2. april. hvor jeg fulgte engelskundervisning i 4. klasse.

10.15-11.00: 4.kl – engelsk (28 elever)

Den første del af timen synger vi sange og reciterer vers på engelsk. Lærer forklarer herefter dagens program: (1) Eleverne skal skrive ord ind i deres arbejdshæfter. Ordene skal ligne hinanden på dansk og engelsk både i stavning og lyd (over – over, biskop – bishop, mælk – milk). (Lærer har i forvirringen glemt hæfterne på lærerværelset), (2) Eleverne skal skrive vers på engelsk ind i arbejdshæfter og illustrerer versets handling i form af en tegning. Lærer henter hæfterne, og eleverne går i gang med opgave (1) og finder ordpar som kat – cat og hat – hat. Lærer roser for de opfindsomme forslag. Ved opgave (2) skriver lærer verset på tavlen, læser det højt og oversætter det til dansk. Eleverne får at vide, at de skal skrive det øverst på siden, så der er plads til tegningen nedenunder. Ikke alle formår at begrænse skrivningen, og hvad gør man så? Begynde forfra, ingen tegning, tegning på ny side? Muligheder 'drøftes' og løsningen bliver at tegne på ny side. Mens elever tegner, laver lærer sin tegning på tavlen. Til sidst skal eleverne 'være søde og pakke sammen' og timen afvikles i ro og orden.

Når jeg samlet skal vurdere mit indtryk af de timer jeg har fulgt, synes jeg samarbejdet mellem lærer og elever er karakteriseret af fasthed, målrettedhed, god arbejdsrytme og –atmosfære.